NRO NATIONAAL REGIEORGAAN ONDERWIJSONDERZOEK

HOE KAN IK ALS ONDERZOEKER KENNISDELING OVER STUDIEVOORTGANG STIMULEREN ONDER DOCENTEN?

Hoe motiveer ik docenten?

- Werk samen in een projectteam van onderzoekers en praktijkprofessionals
- Vertaal opbrengsten naar de onderwijspraktijk, geef inspirerende voorbeelden
- Geef informatie over onderliggende theorie en onderzoeksresultaten

Hoe bied ik kennis aan?

- Verwoord de kernpunten kort en overzichtelijk
- Combineer meerdere vormen: van kort en inspirerend, naar compleet en onderbouwd
- Stimuleer kennisdeling met collega´s

Hoe bereik ik docenten?

- Vergroot de kans om 'gevonden' te worden op een voor de docent geschikt moment
- Herhaal je boodschap
- Gebruik verschillende kanalen

samen onderwijs versterken

NRO

HANDREIKING VOOR ONDERZOEKERS

Achtergrond

Handreiking voor onderzoekers

Deze handreiking is gemaakt voor onderzoekers die kennis willen delen over het faciliteren van studievoortgang in het hoger onderwijs. We baseren onze adviezen op de inzichten uit het onderzoeksproject *Kennisbenutting door docenten in het hoger onderwijs*, dat in opdracht van de Expertgroep Toegankelijkheid Hoger Onderwijs (ETHO) is uitgevoerd door het Kohnstamm Instituut. Het project bestaat uit een internationale literatuurstudie en een vragenlijst- en interviewonderzoek onder docenten in het Nederlandse hoger onderwijs. De ideeën in deze handreiking komen vooral van de docenten zelf. Zij beschreven hoe, waarom en waar zij de kennis zoeken (en vinden) die zij nodig hebben én wanneer die kennis impact heeft op hun onderwijspraktijk.

Een brug tussen wetenschap en onderwijspraktijk

Er is al veel onderzoek gedaan naar de factoren die van invloed zijn op studievoortgang, en naar mogelijkheden om de studievoortgang in het hoger onderwijs te verbeteren. Belangrijk is dat de docenten die werkzaam zijn in het hoger onderwijs kunnen profiteren van de inzichten uit zulk onderzoek. Alleen weten we, ook uit onderzoek, dat dit niet vanzelf gebeurt: onderzoekspublicaties zijn niet goed vindbaar en niet zonder meer toepasbaar voor docenten. Onderwijskennis.nl is ontwikkeld om dat hiaat te vullen: onderzoek en de daaruit voortgekomen inzichten en praktijkproducten toegankelijk maken en overzichtelijk presenteren. Maar de website is als vindplaats voor veel onderwijsprofessionals nog nieuw of onbekend. Bovendien zijn onderzoeksresultaten vaak complex, genuanceerd, gedetailleerd of juist vrij algemeen, waardoor ze niet vanzelfsprekend bruikbare kennis opleveren voor docenten, opleiders of beleidsmakers in het onderwijs. Wat ontbreekt is een brug tussen de wetenschappelijke bevindingen en de handelings-, ervarings- en omgevingskennis van onderwijsprofessionals. In deze handreiking geven we enkele tips om die kloof te verkleinen en de kans op benutting van kennis uit onderzoek te vergroten.

Publicaties over *Kennisbenutting in het hoger onderwijs*

Over het onderzoek *Kennisbenutting in het hoger onderwijs* zijn verschillende publicaties beschikbaar: twee onderzoeksrapporten, een publiekssamenvatting, twee handreikingen en een podcast. Deze zijn te vinden via de QR-code:

Hoe motiveer ik docenten?

Docenten passen vooral kennis toe als die nauw aansluit bij hun (eigen) onderwijspraktijk. Dat vraagt van onderzoekers dat zij een vertaling maken van de inzichten uit hun onderzoek naar de praktische toepassingsmogelijkheden daarvan. De aansluiting tussen onderzoek en praktijk is het sterkst in projecten die worden uitgevoerd met of door docenten zelf. Onderzoekers kunnen docenten op drie manieren motiveren tot kennisbenutting, liefst in combinatie:

Werk samen in een projectteam van onderzoekers en praktijkprofessionals

De kans op daadwerkelijke onderwijsvernieuwing via toepassing van kennis uit onderzoek is het grootst als docenten zélf (ontwerp)onderzoek uitvoeren. Bij voorkeur gebeurt dat in een langer lopend traject waarin zij een werkgroep of leerteam vormen met enkele collega's, experts en/of ervaren onderzoekers. Verder is het belangrijk dat het onderzoek is ingebed in de opleiding of instelling en dat deze het onderzoek ondersteunt en faciliteert, zodat de gehele onderzoekscyclus – van ontwerpen, toepassen, evalueren, bijstellen en opnieuw toepassen – gezamenlijk kan worden uitgevoerd.
Zoek als onderzoeker bij voorkeur al in de ontwikkelingsfase van een onderzoeksplan samenwerking met docenten. Begin bij de vragen die bij hen leven. Op die manier is er vanaf de start van het project een directe link tussen het onderzoek en de onderwijspraktijk.

Vertaal opbrengsten naar de onderwijspraktijk, geef inspirerende voorbeelden

Onderzoeksresultaten zijn vaak genuanceerd en gedetailleerd, tegelijk zijn conclusies meestal breed en algemeen. Dat maakt het niet gemakkelijk om de praktische toepassingsmogelijkheden ervan te zien. Stel jezelf daarom eerst een aantal vragen als je een publicatie schrijft of product ontwikkelt waarmee je streeft naar impact in het onderwijs:

- Wat betekent dit resultaat voor de dagelijkse praktijk van docenten en andere onderwijsprofessionals?
- Hoe kunnen zij dit inzicht toepassen?
- Wat levert dat op?
- Wat is daarvoor nodig?

Benoem belangrijke inzichten, zet ze om naar concrete activiteiten of handelingen, en geef inspirerende voorbeelden. Een uitgewerkte lessenreeks vinden docenten niet zo nodig. Kies enkele kernpunten, beschrijf die beknopt en bied handvatten voor een vertaling ervan naar de onderwijspraktijk.

Geef informatie over onderliggende theorie en onderzoeksresultaten

Bij kennisproducten op basis van onderzoek – zoals een handreiking, toolbox, een didactisch ontwerp, lesmaterialen – vinden docenten in het hoger onderwijs het wél belangrijk dat zo'n product *evidence-based* en/of *evidence-informed* is. Ze hoeven daarvoor de onderzoeksmethode of het theoretisch kader niet tot in detail toegelicht te krijgen. Enkele theoretische hoofdlijnen en een heldere verwijzing naar het onderliggende onderzoek zijn voldoende.

"Het moet gewoon praktijkgericht zijn. Theorie graag, maar wel kort en krachtig, om waarom-vragen te beantwoorden. En dan zo snel mogelijk naar 'hoe doen we dat?'" (hbo-docent)

Hoe bied ik kennis aan?

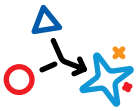
Goed toepasbare kennisproducten zijn kort, praktijkgericht en onderbouwd. Docenten hebben veel taken en weinig tijd om die uit te voeren. Ze houden van beknopte en toegankelijke informatie, mondeling via collega's die de praktijk goed kennen, via een *infographic* of praktijkvoorbeeld. Of via een goed leesbare samenvatting. Is de informatie inspirerend genoeg, dan gaan ze op zoek naar meer.

Verwoord de kernpunten kort en overzichtelijk

Docenten maken graag gebruik van kennis uit onderzoek, maar hun focus ligt (meestal) bij toepassing ervan in hun eigen onderwijspraktijk. Het is prettig als zij snel kunnen overzien of de gepresenteerde kennis voor hen relevant is. Docenten hebben het meest aan kennisproducten met de volgende kenmerken:

- kort, helder en toegankelijk
- praktijkgericht
- theoretisch onderbouwd en/of *evidence-based*

Combineer meerdere vormen: van kort en inspirerend, naar compleet en onderbouwd

De vorm waarin je kennis deelt, kan variëren. Naast schriftelijke producten die onderzoekers meestal als eerste opleveren, zoals onderzoeksrapporten en artikelen, bieden beknopte producten, zoals een *infographic*, *factsheet* of mondelinge presentatie, snelle en toegankelijke informatie.

Wie op zoek is naar impact kan het best verschillende vormen combineren, zodat docenten zowel korte en inspirerende ingangen, als de onderliggende complete en onderbouwde studies kunnen vinden. Denk bijvoorbeeld aan:

- een kort bericht via sociale media
- een visuele presentatie van de kernpunten in een *infographic*, *factsheet* of praatplaat
- een publiekssamenvatting
- een artikel in een vaktijdschrift
- een persbericht naar onderwijsmedia, kennisplatforms of de landelijke pers
- een interview met de onderzoekers
- een praktische handreiking
- een presentatie of workshop
- een *podcast* of *webinar*
- een onderzoeksrapport met theoretisch kader, methode, resultaten en literatuurlijst

Stimuleer kennisdeling met collega's

Collega's zijn voor docenten hun belangrijkste kennisbron. Omdat juist collega's elkaar informeren, is het handig als de docenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek, en/of degenen die deelnemen aan een workshop of presentatie, iets in handen krijgen dat zij kunnen doorgeven aan andere belangstellenden: een kaartje, *infographic* of *hand-out* met de kernboodschappen. Vergeet niet om contactgegevens en links of QR-codes toe te voegen, zodat de bijbehorende publicaties en kennisproducten gemakkelijk te vinden zijn.

"Ten eerste moet een kennisproduct overzichtelijk zijn voor mij. Daarnaast moet het niet te lang zijn, zodat de kern snel duidelijk is. Het gebruik van picto's, dus het visueel maken, vind ik erg prettig." (hbo-docent)

Hoe bereik ik docenten?

Zoeken naar kennis over het faciliteren van studievoortgang heeft (meestal) geen hoge prioriteit voor docenten. Voor de onderzoeker betekent dat: zorg ervoor dat je onderzoeksresultaten gevonden worden, ook als docenten daar niet gericht naar op zoek gaan. Benut daarvoor verschillende kanalen en herhaal de informatie gerust op meerdere plekken en momenten.

Vergroot de kans om gevonden te worden op een voor de docent geschikt moment

Aanleidingen voor docenten in het hoger onderwijs om op zoek te gaan naar kennis over het faciliteren van studievoortgang zijn: urgente problemen van studenten, tegenvallende studieresultaten of een innovatietraject in de eigen opleiding. Maar ook als dat niet speelt, hebben docenten belangstelling voor inspirerende onderwijsideeën. Vaak komen zij zulke ideeën dan 'vanzelf' tegen via collega's, sociale media, in een training of via een netwerk waarin zij actief zijn. Ze lezen, luisteren en kijken graag verder als die informatie op een geschikt moment komt: als het aansluit bij een (misschien nog onbewuste) kennisbehoefte, en als er tijd is voor enige verdieping.

Herhaal je boodschap

Om de kans op zulke toevallige ontmoetingen te vergroten, is het voor onderzoekers handig de kennis uit het onderzoek op meerdere momenten en via verschillende kanalen te delen. Herhalen is geen bezwaar – als iets níet van pas komt, klikken docenten het net zo gemakkelijk weg.

Gebruik verschillende kanalen

In ons onderzoek kwamen verschillende kennisbronnen en kanalen naar voren die docenten graag gebruiken, al heeft elke docent daarin eigen voorkeuren. Docenten die gericht zoeken, komen regelmatig uit bij (hand)boeken, onderzoeksrapporten en wetenschappelijke en vaktijdschriften. Maar er zijn meer ingangen waarlangs kennis hen bereikt, en waarlangs je dus als onderzoeker kennis kunt delen. We noemen ze hier in volgorde van meest naar minst frequent gebruikt:

Sociale media en nieuwsbrieven

Sociale media en nieuwsbrieven zijn voor veel docenten een laagdrempelige manier om kennis op te doen, of om didactische ideeën en producten te vinden die aansluiten bij hun onderwijspraktijk en vragen. Wat hen vooral aanspreekt zijn publicaties, voorbeelden en discussies die ingaan op de knelpunten waar hun studenten tegenaanlopen, of die bijvoorbeeld aanknopingspunten bieden voor motiverende didactiek en het stimuleren van zelfsturing bij studenten.

Docenten zijn goed bereikbaar via LinkedIn en de LinkedIn-groepen waarbij ze zich hebben aangesloten of via experts die zij volgen. Daarnaast ontvangen veel docenten digitale nieuwsbrieven zoals die van het NRO, ScienceGuide, ComeniusNetwerk en Vernieuwenderwijs. Ook volgen ze nieuwsbrieven van uitgeverijen en nieuwsbrieven over thema's als studiesucces, studiekeuze en diversiteit en inclusie. Voor onderwijsmateriaal maken docenten regelmatig gebruik van YouTube.

Onderwijskundigen en onderwijskundige diensten van universiteiten en hogescholen

Veel hoger onderwijsinstellingen beschikken over eigen onderwijskundigen en onderwijskundige diensten die een belangrijke rol spelen in docentprofessionalisering en het verbeteren van de onderwijskwaliteit. Kennis die bij deze experts terechtkomt en aansluit bij actuele thema's in het hoger onderwijs kan ook docenten bereiken.

Zij organiseren regelmatig trainingen, interne studiedagen of vernieuwingstrajecten. Voor onderzoekers is het interessant om met deze onderwijskundigen contact te zoeken, denk daarvoor bijvoorbeeld aan:

- **De Centers for Teaching and Learning (CTL) van universiteiten**
  Er worden hiervoor verschillende namen gebruikt, zoals: Teaching & Learning Centre (UvA), Teaching Lab (TU-Delft), Educational Support and Innovation (Rijksuniversiteit Groningen), Leiden Learning and Innovation Centre (Universiteit Leiden), of Centre for Academic Teaching and Learning (UU). Voor het Landelijk Kennisnetwerk CTL's zie NPuls: https://npuls.nl/ctl/
- **Opleidingsmanagers en vakgroepvoorzitters**
  Ook voor deze functie zijn veel verschillende benamingen in omloop, zoals opleidingsdirecteur, vakgroepcoördinator etc. Via de websites van opleidingen zijn soms namen en mailadressen te vinden, maar het is praktischer om daarvoor eigen netwerkcontacten te gebruiken.
- **Onderwijskundigen verbonden aan een specifieke faculteit of opleiding**, zoals de dienst Onderwijsadvies & Training van de Universiteit Utrecht. Deze dienst is ondergebracht bij de Faculteit Sociale Wetenschappen, maar werkt voor de hele universiteit.
- **Studentendecanen van een hogeschool of universiteit en hun overkoepelende organisaties**, zoals:
  - LOSHBO (Landelijk Overleg Studentendecanen in het hbo) en
  - LBS-WO (Landelijk Beraad Studentendecanen WO)
- **Lectoraten aan de verschillende hogescholen**, zoals:
  het lectoraat Innovatief & Effectief Onderwijs (Hogeschool Saxion), het lectoraat Inclusive Education (Haagse Hogeschool), en lectoraat en platform Studiesucces (Inholland).

Interne portals, teamsomgevingen, SharePoints en andere medewerkerssites van hogescholen en universiteiten

Als onderzoeker kun je onderzoekskennis delen via de kanalen die zijn ingericht voor kennisverspreiding onder medewerkers, zoals elektronische leeromgevingen, interne portals, Teams-teams, Sharepoints en andere medewerkerssites. Het is goed mogelijk én effectief om daar kennis te delen met docenten binnen je eigen instelling. Als externe onderzoeker is het waarschijnlijk lastiger om de juiste contactpersonen te vinden. Enkele voorbeelden van interne 'vindplaatsen' die docenten noemen, zijn: de website over studievaardigheden van de Universiteit Leiden, de VU Learn Academy en Sharepoint Windesheim.

Brede kennisplatforms

Docenten die actief op zoek gaan naar bepaalde kennis en inzichten maken regelmatig gebruik van brede kennisplatforms. Lang niet alle relevante platforms zijn bij alle docenten bekend, en er is duidelijk behoefte aan een overzichtelijk verzamelpunt voor kennis over het faciliteren van studievoortgang. Als onderzoeker kun je bijvoorbeeld zo'n kennisplatform attenderen op je onderzoek. Plaatsing van een bericht kan een interessante ingang zijn voor kennisverspreiding, maar vraagt actief contact.

Voorbeelden van kennisplatforms die docenten in het hoger onderwijs gebruiken zijn:

- Onderwijskennis.nl
- Kennisrotonde
- HBO Kennisbank
- Wij-leren
- Leraar24
- SURF
- Platform Leren en Innoveren
- Vereniging Hogescholen

Netwerken

Collega's en vakgenoten zijn voor docenten de belangrijkste kennisbronnen. Kennis wordt vooral gedeeld in informele gesprekken in de koffiekamer, in de wandelgangen en tijdens teamvergaderingen. Of bij het geven van workshops, trainingen, studiedagen of het samen ontwikkelen van een onderwijsmodule.

Directe collega's zijn een succesvolle kennisbron omdat hun informatie goed aansluit bij de concrete onderwijscontext van de docent. Zij kennen hun collega en de studentenpopulatie, het onderwijsprogramma, de vakinhoud en begeleidingspraktijk. Zij weten dus welke vragen spelen en welke achtergrondkennis de docent al heeft, en welke mogelijk nog niet.

Zulke collegiale communicatie is misschien niet zomaar toegankelijk als je 'van buiten' komt, maar veel docenten zijn actief in bredere kennisnetwerken. Die kennisnetwerken kun je als onderzoeker wél benutten om kennis, inzichten of producten te delen. Voorbeelden hiervan zijn:

- Het ComeniusNetwerk
- Kenniskringen van lectoraten
  (zie bijvoorbeeld:
  https://www.hu.nl/onderzoek/projecten/professionele-ontwikkeling-docenten-in-teamverband)
- Ontwerpteams, professionele leergemeenschappen, leerteams of communities of practice, ateliers en leernetwerken binnen een opleiding of instelling
- EHON: Expertisenetwerk Hoger Onderwijs, met o.a. het tijdschrift Onderzoek van Onderwijs (OvO)
- VO-HO-netwerken https://www.vohonetwerken.nl/

"Wij hebben leernetwerken en wekelijkse ateliertijd. Er zijn wisselende thema's, en je mag telkens kiezen waar je heen gaat. Docenten zelf kunnen zich ook aanmelden om een atelier te geven. Dat wordt dan bekendgemaakt in de nieuwsbrief. Vanmiddag is er bijvoorbeeld een leernetwerk over toetsen." *(hbo-docent)*

Studiedagen en onderwijsconferenties

Soms bezoeken docenten ook conferenties waar zij kennis ophalen over didactiek en studievoortgang. Denk dus zeker aan het presenteren van je onderzoek op een of meerdere van deze conferenties, zoals:

- De Onderwijs Research Dagen (ORD), met een aparte divisie ´Hoger Onderwijs´
- NRO bijeenkomsten voor hoger onderwijs
- Meer specifieke congressen, zoals de Nederlandse Vereniging voor Medisch Onderwijs (NVMO), de Nederlandse en Vlaamse Vereniging voor Muziektheorie, die studiedagen organiseert met een focus op onderwijs, of de jaarlijkse HBO-engineeringsdag.

Podcasts en webinars

Podcasts zijn een nieuwe, maar goede ingang voor het toegankelijk maken van onderzoeksresultaten. Er is een kleine, maar groeiende groep docenten die er enthousiast gebruik van maakt. Enkele voorbeelden:

- Tjipcast: https://tjipcast.nl/
- HBO Kennisbank-podcast: https://hbo-kennisbank.nl/searchresult?q=podcast
- 't Leerlab Podcast: https://tleerlab.nl/podcast/
- Podcastreeksen vanuit hogescholen en onderzoeksinstellingen, zoals Hogeschool Inholland: https://www.inholland.nl/podcast/.

Daarnaast zijn er allerlei interessante, losse podcasts en webinars gemaakt over studeren in het hoger onderwijs, studievoortgang, motivatie, et cetera. Die zijn te vinden door actief te zoeken op zo'n thema. De kans om gevonden te worden is wellicht kleiner dan bij een reeks met regelmatig verschijnende afleveringen waarop je je kunt abonneren, maar als ze goed passen bij de docentengroep die je wilt bereiken, zijn ze zeker een geschikt kanaal om kennis te verspreiden.

Dit document is de handreiking voor onderzoekers van het onderzoeksproject *Kennisbenutting door docenten in het hoger onderwijs.* De handreiking is geschreven door het Kohnstamm Instituut in opdracht van de Expertgroep Toegankelijkheid Hoger Onderwijs (ETHO). De Expertgroep is ingesteld op voorspraak van de Tweede Kamer en wordt gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De ETHO is ondergebracht bij het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO).

Kijk voor alle bijbehorende publicaties op Onderwijskennis.nl

Auteurs:	Marianne Boogaard en Esmée Lalihatu (Kohnstamm Instituut) ETHO/NRO: Laura van der Aar, Naomi Grotenhuis, Rick Wolff, Sebastiaan Steenman
Tekstredactie:	mmv Belle Jansen (Leela Words)
Publicatiedatum:	8 juli 2024
Referenties:	**Boogaard, M., & Lalihatu, E. (2024).** *Kennisbenutting door docenten in het hoger onderwijs. Een handreiking voor onderzoekers.* **Amsterdam: Kohnstamm Instituut. In opdracht van Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO).**
Beeldmateriaal:	Shutterstock
Vormgeving:	Kiwico

NRO NATIONAAL REGIEORGAAN ONDERWIJSONDERZOEK

KOHNSTAMM INSTITUUT

Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek
Bezoekadres
Laan van Nieuw Oost Indië 300
2593 CE Den Haag (Gebouw Java)

E-mail:	**info@nro.nl**
Telefoon:	**070 344 05 51**

Houd ons in de gaten via onze kanalen:

nro.nl/nieuwsbrief
@Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek